

הגן של טל

טל ברייר בן מוחה חושבת שבתי הספר דווקא צריכים ללמוד מהגנים - הם צריכים לתת לילדים יותר מקום להתפתח באופן אישי, יותר אהבה ותשומת לב ובעיקר לגדל אותם יצירתיים וחוקרים. איך? כדאי לקרוא

צילום: לירון ברייר תעצור

סטראוטיפים, כמו הנסיכה שלבשה שקית ניר, זוג (של ג'וליה דונלדסון), על תכלת הצב וילד מחמד ואחר כך קוראת עם הילדות והילדים ספרות קונבנציונלית היא יכולה לשאול אותן ואותם מה שונה בין הסיפורים, מי הן הדמויות הראשיות? מה מאפיין אותן? אלו תכונות דומות לילדות וילדים עצמם, מה היו רוצים לשנות או להוסיף, לכתוב איתן ואיתם את הסיפור שלהן ושלהם.

כשבבתי ספר לומדות ולומדים על דמותה של מלאכה יוספזאי, נערה שבגיל צעיר לחמה בטאליבן דרך כתיבתה ניצחה ושינתה עולם (וגם קיבלה פרס נובל), ומעלים את השאלה היכן כל אחת ואחד מאיתנו יכולים להיכנס לשנות מעוררים את התלמידות והתלמידים לחקור ולפעול, לא לשבת על הגדר, לא לראות את העולם החיצוני כנפרד לא קשור אלינו, לדעת שיש לנו כוח ועוצמה לשנות, זה חינוך בעיני.

"כשיש התייחסות לאקטואליה וליווי של ילדות וילדים בתוך תגובה, יוזמה ועשייה בהקשריה זה חינוך בעיני. כך לדוגמה בית ספר שתלמידותיו ותלמידיו החליטו להעלות למודעות הציבור ולמגר את החלוקה הסטראוטיפית הקיימת בחנויות הצעצועים - משחקים לבנות ומשחקים לבנים - למדו דרך המחאה עולם ומלואו וגם ובעיקר למדו את עקרונותיה הבסיסיים של חשיבה ביקורתית ושל אקטיביזם חברתי. אני מאמינה שאם המגדר על משמעויותיו החינוכיות ותוך רגש על מוטיב החשיבה הביקורתית שבו ייכנסו לתוך מערכת החינוך נשיג מערכת שוויונית ואיכותית יותר. אני מאמינה שאם נהנך דור עתיד של חושבות וחושבים של א-נשים שלא יושבות/ים על הגדר אלא מושקעים בהווה במציאות מתוך אמונה פנימית חזקה שצריך, ראוי וניתן לשנות, נפתח פה חברה עתידית איכותית יותר".

מכילים את ה-DNA הבעייתי של מערכת החינוך - במרביתם נדרשים ילדות וילדים לעקוב אחר תנועות לריקודים ולשיר מילים של שירים שאין להם קשר או ידע עליהם. בחלק גדול מהטקסים יש חלוקה לבנים ולבנות בתפקידים השונים בריקודים. זה מאפיין את היכולת של המערכת ללמד ללכת אחרי העדר, לחלק תפקידים ולקבוע את מערך הציפיות על פי תיוג וסטראוטיפ, לסגור אפשרויות ולא לפתוח, לא לחשוב באופן יצירתי, לא ללכת אחרי הלב לחקור ליצור.

"במילים אחרות, בגדול, למערכת החינוך יש שני תפקידים: בראשון היא מצטיינת, סוציאליזציה - ללמד את הילדות והילדים מיומנויות, ערכים, התנהגויות הדרושות להן ולהם כדי להיות חלק מהחברה הקיימת. אבל למערכת החינוך יש עוד תפקיד, כשבתפקידה השני היא לא מצטיינת, ולעתים נדמה לי ששם היא עומדת על סף הכישלון: להכשיר את הילדות והילדים לשנות את חברת העתיד. לא רק להיות חלק מהקיים אלא להרהר בו ולהיות יכולות ויכולים לערער על הקיים, לשנות, לא לקבל את הקיים כאידאל המוחלט האבסולוטי. כאן יש עוד הרבה מה לעשות. איך ללמד ילדות וילדים לחשוב חשיבה ביקורתית, לא ללכת אחרי העדר לעקוב אחרי ליבן/ם, לברוא ליצור, לעורר אקטיביזם כבר מהגיל הרך, לשאול שאלות להציע פתרונות ולפעול כדי לשנות. על מערכת החינוך לבחון את הדרכים לפתוח קשת אפשרויות לילדות וילדים ולגרום להן ולהם להיות מסוגלים לבחור בתוכה ובעיקר לברוא ולהמציא עוד אפשרויות.

"במנהיגותה אני פועלת להעלאת המודעות המגדרית בקרב המנהיגות החינוכית. מודעות מגדרית קשורה קשר הדוק ביכולת לחשיבה ביקורתית. כשגננת מקריאה ספרות שווה - ספרות שאין בה הטיות ושקוראת תגר על

"מה שלא הייתי משנה במערכת החינוך זה את הא-נשים, נשות ואנשי החינוך. אני פוגשת יום יום סיעות, גננות מפקחות, מנהלות ומנהלי חינוך מורות ומורים, ובעיני מדובר באוכלוסייה הכי ערכית בארץ. נקודה. אלו אנשים שעושות ועושים מתוך אמונה מתוך תקווה להצמיח כאן דור עתיד יותר טוב.

"אני עובדת בעיקר עם גנים ואני חושבת שהאופן שבו הגנים עובדים מאפשר הרבה יותר מבתי ספר, ושאם ישתנה המודל של בתי הספר ויהפוך להיות דומה יותר לגן יתרחש יותר 'חינוך'. בגן יש הרבה יותר מקום להתפתחות וצמיחה אישית, לאהבה לתשומת לב למרכזיות של הילדות והילדים בכל התהליך. הגננת מנהלת ממלכה של עצמה (כמובן מפקחת עם דרישות ומדדים), אבל עדיין יש לה מרחב יכולת ושיקול דעת רחב.

"באחד הגנים שאני מלווה נשאלו הילדות והילדים מה ירצו להיות בעתיד? אחת מהילדות אמרה שהיא רוצה להיות וטרינרית. דרך החלום שלה הגן כולו הופך למרפאת חיות למשך חודש ימים, והילדות והילדים מביאות ומביאים את החיות האהובות, לומדות ולומדים על מינים שונים, חשבון דרך חיוב וקבלה, תפקידי רפואה שונים ועוד. זו חוויה מעצימה ולמידה משמעותית כל כך. רק בתי ספר מועטים מצליחים לייצר את אותה חווית למידה ופיתוח אישי.

"את חוסר היכולת היחסית ליצור את החוויה המעצימה הזו ניתן לראות בטקסי סיום שנה וטקסים בכלל במועדים השונים. אלו בעיני

טל ברייר בן מוחה, מייסדת מנהיגותה - פיתוח מנהיגות חינוכית מודעת מגדר, מחברת ספר הילדות והילדים, "לביאת": מודעות מגדרית ביקורתית